

En Brudeskare i 1844

Af P. Eliassen

Fra Vejle Amts Aarbog 1921 side 116.

Allerede for mange Aar siden gjorde man fra flere sider Redaktionen opmærksom på et gammelt Maleri, som findes i P. M. Hviids gård i Haastrup. Maleriet forestiller en Brudeskare, og da det ikke er noget Fantasibillede, men gengiver en bestemt Begivenhed, får Billedet kulturhistorisk Værdi, selvom det ikke har kunstnerisk Betydning. Vi har jo såre få sådanne Billeder, og Redaktionen var også hele Tiden klar over, at Billedet fortjente en plads i Aarbogen. Det var imidlertid ikke let at få en god Gengivelse, thi Billedet var malet på Træ på en spansk Væg i Gæsteværelset. Det er malet som om det var et meterbredt "Skilleri", der med ramme om hænger på Væggen. Ved "Sømmet", som Maleriet forestilles at hænge på, er der malet en Sløjfe. Flere Gange er der gjort Skridt til at få en tilstrækkelig god Gengivelse af Billedet, men hver Gang måtte det opsættes. En dygtig Fotograf fotograferede det, men Fotografiet blev ikke godt, hvilket ikke var hans Skyld, men Billedets. Panelet var revnet, og derved havde Billedet taget skade. Desuden var Væggen, lakeret, hvilket ved Spejling næsten umuliggjorde Fotograferingen. Endelig udsendte Museet på Koldinghus kunstneren Anton Schrøder, der kopierede billedet til Museet. Af denne fortrinlige kopi, der i Virkeligheden er langt bedre end Originalen, kan Redaktionen i Dag bringe en god Gengivelse.

Man ser hele det brogede Billede klart og tydeligt. Forrest to galloperende Forriddere, derefter Vogntoget, trestolede "holstenske Vogne", datidens Stadskøretøjer. I den forreste vogn kører spillemændene. Den nærmestsiddende af Spillemændene har en Klap for det ene Øje og Bind om Hovedet, der dækkes af Kasket. Måske Klappen for Øjet kan lede Folk på Spor efter, hvem Musikeren er. I den anden Vogn kører Brudepigerne, i midterste Stol i den tredje Vogn ser man Bruden, dagens Hovedperson, i "nedringet" Dragt. Hun har efter Skik og Brug i Egnen dengang intet Overtøj paa. I den følgende Vogns midterste Stol sidder Brudgommen og bag ham sikkert hans Forlovere, deraf vel nok den ene hans Fader(Det er det nok ikke, da gommens far døde i 1842. BD). Da Bruden kører forrest i Skaren, må denne være undervejs til Kirke, skønt stedkendte folk siger, at den kommer fra Kirken.

Brudeskaren passerer en Bindingsværksgaard. I Køreporten til Gårdspladsen står to Tjenestepiger, en Mand med en Merskumspibe og Gårdskarlen, der stikker Hænderne bag Skødskindet.

J. J. Ravn, der har anstillet nøje Undersøgelser i Kirkebogen for Smidstrup Sogn, mener bestemt at have udfundet, at Billedet forestiller et Bryllup, der holdtes 6. Juni 1844, og hvorved Gårdejer Peder Iversen Bucks Datter, Ane Kirstine Buck af Haastrup ægtede Mads Pedersen Dons af Luttermølle i Viuf. En gammel Mand i Smidstrup, der har tjent hos Jørgen Adolfsen i Haastrup, fortæller, at Gården på Billedet skal være Jørgen Adolfsens gamle Gaard. Til venstre på Billedet ses den gamle Skole i Haastrup med Gadedammen foran og Brøndvippen. Gaarden i højre Side af Billedet er Mads Justesens Gaard, der lå øst for Svigersønnen, Jørgen Adolfsens.

Manden i Porten med Merskumspiben menes at være Maleren, der herfra så den forbidragende Brudeskare og fik lyst til at male den. Men hvem er da Maleren?

Hans navn står på Gaardens ladeport til højre for Indkørslen. Der står nemlig navnet "Hense" og Aarstallet 1845.

Om gamle Maler Sigvald Hense ved Forfatteren af disse Linier tilfældigvis god Besked. Hense er født i København 1811. Ved et tilfældigt, interessant Møde som 12-Aars Dreng med Kong Frederik VI, fik han Friplads på det kgl. Kunstakademi, hvor han viste sig som en flittig og udholdende Elev, men da Geniet manglede, blev han engang forbigået ved den årlige oprykningsprøve på Stiftelsedagen 1. marts. Hense blev nu sendt over til sin Moders Hjemegn i Jylland. Ifølge Vindings Sogns Kirkebog blev han 1838 gift med Ane Dorthea Pedersdatter, datter af sognefoged Peder Jensen. Han boede med sin hustru på en lille gård ved Skibdræt Mølle i Eltang Sogn, hvorfra han 1845 flyttede til Hygum Skov i Sønderjylland. Hans Trængsler her under Krigsårene og hans trofaste danske Sind, der kendetegnede ham til hans Dødsdag 1896 er skildret af J. N. H. Skrumsager i Sprogforeningens Almanak for 1897. Hense ville ikke begraves Sønderjylland under tysk Herredømme, men blev stedt til Hvile på Obbekjær Kirkegaard lige nord for den daværende Grænse. Der er i Koldingegnen flere Malerier af Hense, der ogsaa malede den gamle Altertavle i V. Nebel Kirke (Tavlen var en Tid deponeret i Museet paa Koldinghus). Henses Malerier var kun Husflid og ikke Kunst. Jeg har da ogsaa set adskillige af Henses Malerier på Husflidsudstillinger i min (og Henses) Hjemegn, Røddingegnen.

Kommentar af J. J. Ravn
Fra Vejle Amts Aarbog 19??, side 207.

Brudeskaren i Haastrup 1844

Ved omtalen af det gamle maleri i Haastrup, der fremstiller en brudeskare, som drager forbi Jørgen Adolfsens gård, er sket en navneforveksling, der står nemlig, at "gården i højre side af billedet er Mads Justesens gård, der lå øst for svigersønnen Jørgen Adolfsens". Så vidt jeg ved, var de to naboer ikke i slægt med hinanden. Den gamle mand i Smidstrup, fhv. gårdejer Søren Høst, der i sin tid tjente hos Jørgen Adolfsen, og som jeg søgte oplysninger om angående maleriet, er derimod en svigersøn af Mads Justesen i Haastrup. - Søren Høst fortalte forøvrigt, at maler Hense var på Jørgen Adolfsens gård den dag, det bryllup stod, som brudeskaren hidrører fra, og at han så dem drage forbi gården. Det havde han i al fald hørt fortælle, da han tjente på gården. Man havde også sagt, at brylluppet stod på Haastrup Nørremark. Jeg formoder, at det har stået hos brudens broder, daværende gårdejer Poul Buck på "Engsletgaard", hvis hustru Ane Dorthea, var født på Jørgen Adolfsens gård. J. A. har sandsynligvis været med til bryllupsgildet, og derfor har han ønsket, at Hense skulle male ham et billede af brudeskaren.

Oprindelsen af nedenstående tryk er pt ukendt

Af ??

Tryk skrevet i anledning af ?

Billedets motiver et brudetog, som passerer Haastrup gl. Skole samt den gård, der på daværende tidspunkt tilhørte Jørgen Adolfsen, og hvor panelvæggen med billedet var opsat i et gæsteværelse. Det må formodes, at Adolfsen har bestilt billedet udført efter en bestemt begivenhed, som maleren sikkert selv har overværet.

Angående billedets personer har der været fremsat forskellige teorier; dog vides intet med fuld sikkerhed herom, hvorimod lokaliteterne er troværdigt gengivet, ligesom selve brudetoget giver et rigtigt billede af tidens skik og brug.

Da billedets gamle gård omkring 1875 overtoges til nedrivning af M. P. Pedersen, anvendtes forskellige nedbrydningsmaterialer til opførelse af »Langagergård«, hvortil også panelvæggen med billedet blev overført og har haft sin plads, indtil det i 1963 af grdj. Dagmar og Villy Krogager Sørensen skænkedes til Smidstrup-Skærup Centralskole. Som et værdifuldt egnshistorisk kultur minde har det her fundet sin plads i bibliotekslokalet for i fremtiden at være tilgængeligt for alle, som ønsker at bese det.

Billedet er (med illustrationer) omtalt i Vejle Amts historiske Arbob og i M. Lebech »Mellem Bælt og Fjord«. En kopi (tuschtegning) befinder sig på Koldinghus Museum, og der er for en årrække siden fremstillet farvelagte fotografier samt sort-hvide gengivelser af billedet i postkortformat.

Ved billedvæggens nedtagning før overflytning til Centralskolen viste det sig, at der ved tidligere opsætninger var anvendt søm gennem selve billedfJaden, hvilket i høj grad

vanskeliggjorde arbejdet. Det kyndige nedtagnings-, konserverings- og opsætningsarbejde er foretaget af snedker P. Pagh, Smidstrup, og malermester C. A. Petersen, Herslev.

Af maleren Sigv. Henses øvrige kendte værker kan nævnes de 8 store vægmalerier (på kalkpuds) i Gammelby Mølle ved Herslev samt tidligere alterbillede i Jerlev kirke (nu Vejle Museum) forestillende Jesus som 12-årig i templet og endvidere et billede med 4 læsende sønderjyske piger; dette sidste billede blev af Henses datter skænket til afd. sukkervarefabrikant P. Markussen og ejes nu af dennes søn, O. Markussen, Grejsdalsvej, Vejle.

Også på forskellige af omegnens gårde, bl. a. i Herslev og Vinding, har samme maler udført lofts- og trappedekorationer, men kun få af disse findes nu bevarede.

Det er af givnerne, Dagmar og Villy Sørensen, bestemt, at foranstående billede skal være Smidstrup-Skærup Centralskoles eje, og at det herfra kun må flyttes til Koldinghus Museum eller Nationalmuseet, såfremt skolen engang skulle blive nedlagt.